

ULUSAL KALKINMA VE YENİLEŞMEDE ATATÜRK'ÜN ÖĞRETMENLERİ

Doç. Dr. Leylâ ÖZYÜREK
Eğitim Programları ve Eğitim
Bölümü Öğretim Üyesi

Cumhuriyetimizin kurucusu Mustafa Kemal Atatürk'ün öğretmenlere verdiği görev ve sorumluluklar, onlara gösterdiği ilgi ve güvenç "öğretmenlik mesleği"ni toplumda en onurlu bir görev haline getirmiştir. Atatürk'ün öğretmeni, öğrencisiyle, toplumuyla, ülkesiyle ve dünyayla ilgilenen bir aydındır.

Atatürk bu konuda öğretmenlere şöyle seslenmektedir:
"Gözlerinizi kapayıp herkesten soyut yaşadığımızı farzedemeyiz. Ülkemizi bir çember üzerine alıp dünya ile ilişkisiz yaşayamayız. Tam tersine gelişmiş, uygarlaşmış bir millet olarak medeniyet sahasının üzerinde yaşayacağız. Bu hayat ancak ilim ve fen ile olur. İlim ve fen nerede ise oradan alacağız, ve bireylerin kafalarına koyacağız."

Atatürk, öğretmenleri tüm gelişmeleri yakından izleyen aydınlar olarak görmekte, ancak bu gelişmeleri izlemenin öğretmenlik için yetmediğini belirtmektedir. Atatürk'e göre gelişmelerden öğrencilerini ve çevresini yararlandığı zaman görevini yapmış sayılır. Bu konuda, 1922 yılında Bursa'da kendini ziyarete gelen öğretmenlere şunları söylemiştir.

"İsterim ki çocuk olayım, genç olayım ve sizin nur saçan sınıflarınızda oturayım. Sizden bilgi alayım. Siz beni yetiştiresiniz. O zaman milletim için daha yararlı, çok yararlı, olurum. Fakat ne yazık ki yerine getirilmesi ola-

naksız bir arzu karşısında bulunuyoruz. Bu arzunun yerine sizden başka bir istekte bulunacağım. Bugünün çocuklarını yetiştiriniz. Onları ülkeye, millete yararlı üyeler yapınız. Bunu sizden istiyor ve rica ediyoruz.”

Atatürk öğretmenlik mesleğine çok önemli bir boyut daha getirmiştir. O da öğretmenlik mesleğinin özveri gerektiricidir. Gerçekte, ektiğini en geç biçen çiftçi öğretmendir. Öğretmenin ürünleri çok geç ve güç yetişir ama bir kez yetiştiğinde niteliği öğretmenin niteliği ile özdeşleşir. Öğrenciler, gençler, öğretmenlerinin yalnızca bilgisinden değil, onun tüm kişiliğinden-tutumlarından, davranışlarından, ilgilerinden, ihtiyaçlarından, değerlerinden ve benzeri özelliklerinden - etkilenir. O halde öğretmenleri Atatürk'ün deyimiyle “İnsan toplumunun en özverili ve muhterem unsurları” saymak gerekmektedir.

Atatürk'ün her türlü sorunla ilgilenen, bilgili, aydın, özverili öğretmen tipi her zaman ve her toplum için gereklidir. Ülkemizde de gerçekten dört başı mamur öğretmen yetiştirme programlarından yetişmiş ve öğretmenliği bir meslek olarak seçmiş, bu mesleğin sorumluluklarının bilincinde olan aydınlarımız yeni nesili Atatürk'ün Cumhuriyetini yaşatacak ve Yüceltecek biçimde yetiştirme uğraşısı içindedirler.

Cumhuriyetin ilanından sonra, öğretmenlerimizin bu yoldaki uğraşlarını Atatürk'te bizzat izlemiştir. 1924 yılında Büyük Millet Meclisi konuşmasında şöyle demiştir;

“Kadın, erkek Cumhuriyet öğretmenlerinin, öğretmen topluluklarının yetiştirmekte oldukları öğrencilerle birlikte gerçek bir bilim ordusu durumunu gösterdiklerini, yurdun birçok bölgelerinde gözlerimle gördüm. Bu aydın topluluklarının halk üzerindeki olumlu etkilerini memnunkla belirtmek isterim.”

Atatürk ülkenin geleceğini, milletin yükselmesini, ulusun mutluluğunu, milli eğitimdeki ilerlemelere bağlamıştır. Öyleki Kurtuluş Savaşından sonra kendisine sorulan,

“— Ülkeyi kurtardınız, şimdi ne yapmak istersiniz?” sorusuna.

“— Eğitim Bakanı olarak ulusal kültürü yükseltmek en büyük amacımdır.”

cevabını vermiştir. Gerçi Atatürk Eğitim Bakanı olmamıştır ama tüm yaşamı boyunca eğitim sorunlarıyla bir bakan gibi ilgilenmiştir.

Ülkemizde Milli Eğitimin kuruculuğunu yapan büyük eğitimci Atatürk 25 Temmuz 1924'de yaptığı bir konuşmada öğretmenlere şöyle seslenmektedir;

“Arkadaşlar, yeni Türkiye'nin birkaç yıla sığdırdığı askeri, siyasi, idari devrimler, sizin, muhterem öğretmenler, sizin toplumsal ve düşünsel devrimlerdeki başarınızla kuvvetlenecektir. Hiçbir zaman hatırınızdan çıkmasın ki Cumhuriyet sizden fikri hür, vicdani hür, irfanı hür nesiller ister!”

Atatürk yeni Türkiye'nin yeni nesillerinin yetiştirilmesi işini tüm sorumluluklarıyla öğretmenlere vermiştir. Bu görevin önemini de her yerde ve her zaman vurgulamıştır.

1924'de Türkiye Öğretmenler Birliğinde yaptığı konuşma, hangi dönemde olursa olsun ülkenin gereksinimi olan insan-gücünü yetiştirmekte olan öğretmenler için bir rehberdir.

“Öğretmenler, yeni kuşağı, Cumhuriyetin fedakar öğretmen ve eğitimcileri, sizler yetiştireceksiniz. Yeni nesil sizin eseriniz olacaktır. Eserin değeri, sizin beceri ve fedakarlıklarınızın derecesi ile oranlı olacaktır. Cumhuriyet, düşünce, bilgi ve beden yönünden güçlü ve yüksek karakterli koruyucular ister. Yeni kuşağı bu nitelikte ve yetekte yetiştirmek sizin elinizdedir.”

Atatürk öğretmenlerin ulusal kalkınmadaki rolünü ise 1925 yılında İzmirde öğretmenlere yaptığı bir konuşmada şu cümlelerle belirlemiştir;

“Ulusları kurtaranlar ve ancak öğretmenlerdir. Öğretmenlerden, eğitimci öğretmenlerden, henüz ulus olmak yeteneğini kazanmamış bir kitle basbayağı bir kitle denir, ulus denmez. Bilmek için kesinlikle

öğitimcilere, öğretmenlere muhtaçtır. Onlardır ki bir toplumu ulus haline getirirler.”

Atatürk her fırsatta ve yerde öğretmenlere verdiği değeri ve onlardan beklentilerini açıkça dile getirmiştir. Atatürk'ün istediği tipte öğretmenlere sahip olmak bir ulusun geleceği için son derece önemli görülmektedir. Çünkü günümüzde çeşitli bilim alanlarında hızlı gelişmelere tanık olunmaktadır. Bir yandan uzayda incelemeler yapabilmek için laboratuvarlar kurulurken, öte yandan insan beynini en ince fonksiyonlarını bile yerine getirebilecek mükemmellikte araçlar geliştirilmektedir. Bu durum, ülkeleri ve insanları kaçınılmaz bir yarışma içine sokmaktadır.

Bir kısım ülkeler daha kusursuzunu yapmak için yarışırken, diğer bir kısım ülkeler varlıklarını sürdürebilmek için savaşılmaktadır. Fakat tüm ülkelerin bu hızlı yaşam ortamında ortak bir sorunları vardır. “Yeni nesillerini en iyi şekilde yetiştirmek.”

Fen ve teknolojiadaki gelişmeler, sosyal ve beşeri bilimlerdeki ilerlemeler, bilgi içeriğini gün geçtikçe arttırmaktadır. Her ülke, gelişen bilgi içeriğinden belli ölçülerde etkilenmekte ve yeni nesillerini bu bilgilerle donatmayı istemektedir. Bu nedenle, eğitime verilen önem gün geçtikçe artmaktadır. Ülkeler eğitime yaptıkları yatırımları günden güne fazlalaştırmakta ve bunun karşılığında daha etkin, daha yapıcı ve günün gereği bilgi, beceri ve davranışlar kazanmış nesiller istemektedirler.

Bir ülkenin, bu hızlı yaşamda, tip, sanayi, ekonomi gibi çeşitli bilim alanlarında yetişmiş insan gücü sağlaması, o ülkenin eğitim sisteminin verimli çalışmasıyla yakından ilgilidir. Zira her alanda yeterli nitelik ve nicelikte elemanın yetişmesi bir eğitim işidir, ve bu sorumluluğu yükleneceklerde şüphesiz öğretmenler olacaktır.

Diğer yandan henüz gelişmekte olan bir ülke olmamız bir takım sorunları beraberinde getirmektedir. Sosyal, ekonomik, kültürel ve benzeri sorunların çözümü ve genel yaşam düzeyinin yükseltilmesinin temel amaç olarak benimsendiği planlı kalkınma döneminde dış dünyadaki gelişmeleri yakından izle-

mek gerekmektedir. Hızlı gelişmelere ayak uydurabilmek için eğitim sistemimizi ve onun temel unsuru öğretmenleri yetiştirmek zorundayız.

Ülkemizde zaman zaman öğretmen yetiştirme işinin savsaklandığı görülmektedir. Oysa ulusal kalkınma ve yenileşmede öğretmenlerden beklentilerimiz ancak onların etkin programlarla yetişmeleri ve bu yetişmenin hizmet-içinde yani yaşam boyu sürmesi ile olanaklıdır.

KAYNAKÇA.

Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri Cilt I

Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri Cilt II

Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri Cilt III

ATATÜRK, 100 Temel Eser, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul 1970

Naci, Fethi., Atatürk'ün Temel Görüşleri, Gerçek yayınevi, 4. Baskı, İstanbul, 1978

Gedikoğlu, Şevket., Komalist Eğitim İlkeleri, Uygulamalar, Çağdaş Yayınları İstanbul, 1978.